

2023-09-26

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS-2023-00743

Remiss – Regeringskansliets faktapromemoria Förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna vid gränsöverskridande situationer

Yttrande till Justitiedepartementet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Kommunstyrelsen antar förslag på yttrande över remissen i enlighet med bilaga 5 till tjänsteskrivelse daterad den 26 september 2023.

Sammanfattning av ärendet

Europeiska kommissionen har presenterat ett förslag till rådets förordning om EU-gemensamma regler till skydd för utsatta vuxna vid gränsöverskridande situationer. Förslaget innefattar bland annat införandet av ett europeiskt fullmaktsintyg, reglering kring behörig domstol och ömsesidigt erkännande av skydd för utsatta vuxna. Förslaget syftar till upprätthållandet av skyddet för utsatta vuxna i gränsöverskridande situationer liksom att deras rätt till individuellt självbestämmande ska respekteras. Kommissionen har även presenterat ett förslag till rådsbeslut om bemyndigande för EU:s medlemsstater att bli eller förbli parter till 2000 års Haagkonvention om skydd för vuxna i internationella situationer

Ärendet

Ärendets beredning

Nacka kommun har fått remissen från Justitiedepartementet för synpunkter. Synpunkter ska inkomma senast den 11 november 2023. Överförmyndarenheten har utrett ärendet och tagit fram förslag på synpunkter. Överförmyndarnämnden fattade beslut i enlighet med överförmyndarenhetens synpunkter den 20 september 2023 (se bilaga). Juridik- och kanslistaben har därefter berett ärendet utifrån kommunstyrelsens perspektiv vilket redogörs för i denna tjänsteskrivelse tillsammans med ett förslag på yttrande.

Utredningens förslag i korthet

Europeiska kommissionen har presenterat ett förslag till rådets förordning om gemensamma regler i EU om behörig domstol, tillämplig lag och ömsesidigt erkännande av åtgärder till skydd för utsatta vuxna vid gränsöverskridande situationer och om inrättandet av ett europeiskt fullmaktsintyg och sammankoppling av myndigheters register KOM (2023) 280. Kommissionen har även presenterat ett förslag till rådsbeslut om bemyndigande för EU:s medlemsstater att bli eller förbli parter till 2000 års Haagkonvention om skydd för vuxna i internationella situationer, KOM (2023) 281. En faktapromemoria om förslaget har upprättats av Regeringskansliet, se bilaga. I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i promemorian.

Överförmyndarnämnden har valt att lämna synpunkter på det material som framgår av promemorian.

I promemorian över kommissionens förslag framgår att det för närvarande saknas EU-lagstiftning som behandlar skyddet av vuxna i gränsöverskridande situationer samtidigt som antalet personer som på grund av ålder eller nedsatt hälsotillstånd inte kan tillvara sina intressen ökar. 2000 års Haagkonvention har till syfte att förbättra skyddet för vuxna som på grund av bristande förmåga inte kan ta tillvara sina intressen men Sverige är inte part till konventionen. I övrigt är endast tolv av EU:s medlemsstater anslutna till Haagkonventionen och konventionens regler anses ofta inte vara tillräckliga för att säkerställa ett gränsöverskridande skydd för utsatta vuxna.

De förslag aktuell promemoria avser handlar därför dels om att alla medlemsstater ska bemyndigas att bli eller kvarstå som parter till Haagkonventionen, dels införandet av en förordning som ytterligare stärker skyddet för utsatta vuxna i gränsöverskridande situationer. Ifråga om det senare består förslaget i ett flertal åtgärder, däribland införandet av regler för fastställande av behörig domstol, vilket lands lag som är tillämplig liksom regler för godkännande av officiella handlingar upprättade av behörig myndighet i annan medlemsstat.

Förslaget innebär även att medlemsländerna ska inrätta en eller flera centralmyndigheter som ska bistå vid tillämpningen av förordningen. Centralmyndigheterna ska bland annat ha till uppgift att lämna samtycke innan en utsatt vuxen placeras och att underlätta kommunikationen mellan ansvariga myndigheter i de olika medlemsländerna. Kommunikationen mellan de nationella myndigheterna ska vara digital och möjlighet till digital kommunikation mellan enskilda och myndigheterna ska införas.

Av förslaget framgår även en möjlighet för medlemsländerna att utfärda s.k. europeiska företrädarintyg. Intygen ska utfärdas av en myndighet medlemsländerna finner lämplig och syftar till att styrka en företrädares befogenhet även i andra länder än det där

ställföreträderskapet anordnats. Införandet av möjligheten att utfärda ställföreträdarintyg föreslås vara frivillig för medlemsländerna.

Vidare inbegriper förslaget att medlemsstaterna upprättar ett eller flera register över de åtgärder som de nationella myndigheterna vidtagit ifråga om utsatta vuxna. Registren ska säkerställa att åtgärder som vidtas i en medlemskapet eller befogenhet att företräda en utsatt vuxen i en medlemsstat respekteras i de andra medlemsstaterna. De nationella registren ska sammankopplas i ett system utvecklat av kommissionen.

Överförmyndarnämndens synpunkter

Överförmyndarnämnden är, i allt väsentligt, positivt inställd till de förslag som däri framgår. Nämnden kan konstatera att det antal ärenden med gränsöverskridande frågor som aktualiseras ökat i antal samtidigt som en EU-gemensam lagstiftning på området saknas. Vidare kan det antas att antalet ärenden med internationella inslag fortsatt kommer att öka i takt med den allt större rörligheten hos medlemsländernas medborgare varför behovet av gemensamma regler till skydd för utsatta vuxna är angeläget.

Beträffande de förslag som framgår av faktapromemorian välkomnar överförmyndarnämnden särskilt införandet av ett register över anordnande ställföreträderskap liksom en central myndighet med ansvar för frågan. Denna utveckling skulle i nämndens mening inte bara ha positiv inverkan på skyddet för utsatta vuxna i gränsöverskridande situationer utan även i en nationell kontext där förslaget i många delar överensstämmer med slutsatser som dras i den s.k. Ställföreträdarutredningen (SOU 2021:36). Med anledning av att de två förslagen har många gemensamma beröringspunkter föreslår nämnden att arbetet med dessa i så stor utsträckning som möjligt sker parallellt då detta torde ge vinster ur både ekonomiskt och effektivitetsperspektiv.

Utifrån nämndens praktiska erfarenhet av gränsöverskridande ställföreträderskapsfrågor är även medlemsländernas föreslagna möjlighet att utfärda europeiska företrädarintyg något som nämnden menar kan förväntas stärka skyddet för utsatta vuxna. Nämnden önskar i denna del dock framhålla vikten av att de föreslagna reglerna utformas på så vis att ett ställföreträderskap förordnat i ett land erkänns i de andra medlemsländerna. Såsom rättsläget är idag är det dessvärre vanligt förekommande att i Sverige anordnande godmanskap inte erkänns som ställföreträdarform i annat medlemsland då den förordnande ställföreträdarkaren försökt vidta åtgärder utanför Sverige. I dessa situationer har förvaltare behövt anordnas för erkännande av ställföreträderskapet trots att en så ingripande åtgärd i övrigt inte varit påkallad, något som kan förhindras genom regler om erkännande av ställföreträderskap anordnade i annat land.

Vid en samlad bedömning av de förslag som redovisats i promemorian är det därmed överförmyndarnämndens uppfattning att Nacka kommun ska tillstyrka kommissionens

förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna. Nämndens bedömning är att förslagen kommer att ha positiv inverkan på kommunens kunder då deras rättigheter tryggas även i gränsöverskridande frågor. Beträffande nämndens verksamhet finns det för närvarande inte anledning att befara några betungande konsekvenser av sådan tyngd att ett tillstyrkande inte ska ske.

Juridik- och kanslistabens samlade bedömning samt förslag på yttrande

Juridik- och kanslistaben delar överförmyndarnämndens bedömning och synpunkter. Utifrån denna bedömning föreslås att kommunen tillstyrker kommissionens förslag till förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna. Förslagen antas ge positiv inverkan på kommunens kunder då deras rättigheter tryggas även i gränsöverskridande frågor. Juridik- och kanslistabens förslag på yttrande ligger därför i linje med de synpunkter som överförmyndarnämnden lämnat i ärendet.

Ekonomiska konsekvenser

Eventuella ekonomiska konsekvenser för kommunen av förslagen är beroende av om överförmyndarnämnden kommer att åläggas någon del av de uppgifter som enligt förslagen kan fördelas till den centrala nationella myndigheten eller annan nationell myndighet. De fulla effekterna av förslagets införande är därmed svåröverblickbara för närvarande men det får hållas för sannolikt att överförmyndarnämnden såsom expertmyndighet i ställföreträdarfrågor kan komma att få ett utökat uppdrag efter att förslagen införts. Ökade kostnader för kommunen kan således uppkomma.

Konsekvenser för barn

Förslaget avser det skydd medlemsstaterna har att ge utsatta vuxna. Det får i förekommande fall dock hållas för sannolikt att dessa vuxna har barn eller ingår i samma familj som barn varför ett stärkt skydd för vuxna också bör vara fördelaktigt för barn.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse den 26 september 2023

1. Europeiska kommissionens förslag om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av åtgärder samt samarbete i frågor som rör skydd för vuxna
2. Förslag till rådets beslut om bemyndigande för medlemsstater att i Europeiska unionens intresse bli eller förbli parter i konventionen av den 13 januari 2000 om internationellt skydd för vuxna
3. Regeringskansliet faktapromemoria 2022/23:FPM101 - Förordning och rådsbeslut om skydd för utsatta vuxna vid gränsöverskridande situationer
4. Överförmyndarnämndens synpunkter på remissen från sammanträde den 20 september 2023.
5. Förslag till yttrande

Maria Rönnerberg
Kanslidirektör/stadsjurist
Stadsledningskontoret

Anneli Sagnérius
Kommunjurist
Juridik- och kanslistaben